

**MAŁOPOLSKIE
OBSERWATORIUM**
POLITYKI SPOŁECZNEJ

**Sprawozdanie z badania opinii
na temat skuteczności realizowanych interwencji
służących rozwojowi ekonomii społecznej
w Małopolsce**

Kraków, czerwiec 2011r.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

ZAWARTOŚĆ

WYKAZ SKRÓTÓW.....	3
WPROWADZENIE.....	4
WNIOSKI I REKOMENDACJE	5
SYNTEZA WYNIKÓW Z POSZCZEGÓLNYCH WYWIADÓW GRUPOWYCH	9
ZAŁĄCZNIKI.....	15

WYKAZ SKRÓTÓW

- ES – Sektor ekonomii społecznej
- NGO – Organizacje pozarządowe (*non-governmental organisation*)
- PES – Podmioty ekonomii społecznej
- PS – Przedsiębiorstwo społeczne
- JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
- PO KL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki
- OWES – ośrodek wsparcia ekonomii społecznej/ punkt skierowany do podmiotów ekonomii społecznej oraz osób i organizacji zainteresowanych tematyką ekonomii społecznej, prowadzony przez Podmioty realizujące Projekty w ramach Poddziałania 7.2.2 *Wsparcie ekonomii społecznej* Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013

WPROWADZENIE

Niniejsze sprawozdanie podsumowuje badanie opinii interesariuszy odnośnie skuteczności realizowanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007 - 2013 interwencji służących rozwojowi ekonomii społecznej w Małopolsce. W ramach projektu przeprowadzono w okresie 27 – 30 maja 2011 r. trzy zogniskowane wywiady grupowe (FGI) z:

- koordynatorami i pracownikami merytorycznymi w projektach realizowanych w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL;
- osobami zarządzającymi spółdzielniami socjalnymi, które uzyskały wsparcie w ramach projektów realizowanych w Poddziałaniu 7.2.2 PO KL;
- przedstawicielami organizacji pozarządowych korzystających ze wsparcia w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL.

W dalszej części sprawozdania przedstawiono wnioski i rekomendacje wynikające z badania, a także syntezę wyników z poszczególnych wywiadów grupowych. Do dokumentu dołączono narzędzia użyte w ramach wywiadów grupowych.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

WNIOSKI	REKOMENDACJE
1. Poziom integracji i wymiany informacji pomiędzy poszczególnymi grupami interesariuszy jest zdecydowanie niewystarczający.	1. Integracja grup interesariuszy, aby była trwała, musi wynikać z działań oddolnych – samoorganizacji podmiotów. Działalność administracji publicznej powinna się sprowadzać do: a) stwarzania przestrzeni dla samoorganizacji podmiotów (np. w ramach grup roboczych Małopolskiego Paktu na Rzecz Ekonomii Społecznej); b) udostępniania/promowania narzędzi wymiany informacji; c) popularyzowania dobrych praktyk w tym zakresie.
2. Działalność Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej nie jest w wystarczający sposób koordynowana.	2. Należy dążyć do utrzymania sieci wsparcia składającej się z istniejących ośrodków. Należy przy tym wskazać jedną instytucję, a w niej konkretne osoby odpowiedzialne za koordynację działań Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej. Nowy model współpracy powinien zostać wypracowany z udziałem Ośrodków Wsparcia.
3. Ekonomia społeczna w Małopolsce jest w niewystarczający sposób osadzona w szerszym systemie społeczno – instytucjonalnym, co zagraża jej trwałości po zakończeniu obecnego okresu finansowania.	3. Należy podjąć bardziej intensywnie działania ukierunkowane na: a) zawieranie partnerstw lokalnych z udziałem JST; b) kreowania popytu na produkty i usługi podmiotów ekonomii społecznej (m.in. poprzez wykorzystanie przez JST klauzul społecznych w ramach zamówień publicznych); c) mocniejsze zaangażowanie „klasycznych” przedsiębiorców w przedsięwzięcia

WNIOSKI	REKOMENDACJE
	z zakresu ekonomii społecznej (m.in. w wymiarze lokalnym).
<p>4. Udzielanie dotacji jedynie spółdzielniom socjalnym generuje kilka niezamierzonych efektów:</p> <p>a) osoby fizyczne i prawne zainteresowane prowadzeniem działalności z zakresu ekonomii społecznej skłania to do częstszego wybierania tej formy prawnej działalności, kosztem innych (np. organizacji pozarządowej prowadzącej działalność gospodarczą);</p> <p>b) w skrajnych przypadkach dotacje stają się najważniejszym powodem zakładania spółdzielni socjalnych, co zagraża trwałości ich funkcjonowania i trwałości wsparcia; podmioty otrzymujące wsparcie nie są bowiem przygotowane na trudności, które pojawiają się po wygaśnięciu wsparcia.</p> <p>c) przy niewystarczającym weryfikowaniu wniosków podmioty otrzymujące dotacje, mogą niekiedy nie być w wystarczającym stopniu przygotowane do efektywnego wykorzystania otrzymanego wsparcia.</p> <p>5. Jednocześnie bezpośrednio wsparcie finansowe jest działaniem niezbędnym dla funkcjonowania i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej i jest na nie duże zapotrzebowanie.</p>	<p>4. W celu podniesienia efektywności i trwałości dotacji rekomenduje się, obok dalszego ich stosowania, następujące działania:</p> <p>a) rozszerzenie przyznawania dotacji na organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą;</p> <p>b) pogłębioną ocenę wniosków o dotacje;</p> <p>c) przygotowywanie potencjalnych założycieli spółdzielni socjalnych na trudności związane z tą formą działalności poprzez informowanie ich o barierach, które mogą napotkać oraz stosowanych sposobach rozwiązywania problemów (studia przypadków);</p> <p>d) zwiększenie stopnia przewidywalności faktu dostępności środków na dotacje i terminowości ich przyznawania.</p> <p>5. W celu zapewnienia przejrzystości i standaryzacji przyznawania dotacji, za tę formę wsparcia powinna być odpowiedzialna jedna organizacja. Powinna ona jednak ściśle współpracować z pozostałymi jednostkami wspierającymi ekonomię społeczną w Małopolsce.</p>

WNIOSKI

6. W zasadzie wszystkie stosowane formy wsparcia ekonomii społecznej są oceniane jako przydatne. Zdaniem badanych brakuje jednak przejrzystej informacji na temat dostępnych form wsparcia. Podkreśla się wagę równoczesnego stosowania wielu różnych form. Jednocześnie stosunkowo najwięcej krytycznych uwag formułowanych jest pod adresem szkoleń oraz promocji.

Zdaniem badanych szkolenia zbyt często prowadzone są przez osoby posiadające jedynie wiedzę teoretyczną; informacje podawane na szkoleniach są niekiedy sprzeczne. Brakuje szkoleń specjalistycznych.

Z kolei promocja w zbyt małym stopniu koncentruje się na produktach i usługach konkretnych podmiotów ekonomii społecznej i nie dociera do przedstawicieli JST oraz przedsiębiorców.

REKOMENDACJE

6. Należy stworzyć jedną bazę wszystkich możliwości wsparcia dla różnych podmiotów ekonomii społecznej w Małopolsce i zamieścić ją na stronach internetowych.

7. Należy podjąć działania prowadzące do zapewnienia wyższej jakości szkoleń. W szczególności:

- a) do prowadzenia szkoleń angażować większą ilość osób posiadających doświadczenie w danej dziedzinie (w tym osoby prowadzące podmioty ekonomii społecznej);
- b) wprowadzić więcej szkoleń specjalistycznych, skierowanych dla osób zarządzających już przez pewien czas podmiotami ekonomii społecznej; warto rozważyć także wprowadzenie bonów szkoleniowych dla tych osób, umożliwiających im udział w wybranych przez siebie szkoleniach (wsparcie popytowe szkoleń);
- c) zaangażować przedsiębiorców chętnych do działalności społecznej w prowadzenie szkoleń oraz mentoringu/coachingu dla liderów ekonomii społecznej;
- d) na poziomie oceny wniosku o dofinansowanie projektów zawierających szkolenia należy zwrócić szczególną uwagę na opisy: przeprowadzonej diagnozy potrzeb szkoleniowych, grupy docelowej, efektów szkolenia, rekrutacji zapewniającej dotarcie do właściwych uczestników szkolenia, a także ewaluację efektów szkoleń.

WNIOSKI	REKOMENDACJE
	<p>8. Powinno się promować przede wszystkim konkretne usługi i produkty oferowane przez podmioty ekonomii społecznej. Promocja powinna być ukierunkowana na przedsiębiorców i przedstawicieli JST.</p>
<p>7. Obecnie stosowane formy wsparcia PES nie są w wystarczającym stopniu ukierunkowane na wsparcie popytu na produkty i usługi oferowane przez podmioty ekonomii społecznej.</p>	<p>9. Obok rekomendacji nr 3 należy rozważyć wprowadzenie „przedstawiciela handlowego” podmiotu, który wspiera PES w zdobywaniu zamówień. Wprowadzenie tego narzędzia powinno jednak zostać poprzedzone analizą wyników ewaluacji dotychczasowego stosowania tej formy wsparcia w innych regionach.</p>
<p>8. Nadmierna koncentracja na ilości założonych spółdzielni socjalnych na poziomie kryteriów oceny wniosków o dofinansowanie projektów PO KL może prowadzić do niepożądanych efektów opisanych we wniosku nr 4.</p>	<p>10. Na poziomie oceny wniosków o dofinansowanie w ramach Podziałania 7.2.2. POKL należy przyznawać punkty za:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) doświadczenie w realizacji podobnych projektów (i efekty tych projektów); b) kompleksowość oferowanego wsparcia; c) planowany sposób ewaluacji.
<p>9. Przedstawione w niniejszym sprawozdaniu wnioski i rekomendacje opierają się na jakościowym badaniu opinii wybranych grup interesariuszy - podmiotów korzystających ze wsparcia w ramach Podziałania 7.2.2 PO KL.</p>	<p>11. Należy zaplanować i zrealizować kompleksowe badania ewaluacyjne skuteczności różnych form wsparcia ES, o ile będzie to możliwe mierzące ich efekt netto. Badanie takie pozwoli na bardziej pogłębioną analizę zagadnienia będącego przedmiotem niniejszego badania.</p>

SYNTEZA WYNIKÓW Z POSZCZEGÓLNYCH WYWIADÓW GRUPOWYCH

PRZEDSTAWICIELE SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH POWSTAŁYCH W RAMACH PODDZIAŁANIA 7.2.2 PO KL

1. Różne formy wsparcia spółdzielni socjalnych mają służyć przede wszystkim
  - a) utrzymaniu i tworzeniu nowych miejsc pracy przez spółdzielnie oraz
  - b) rozwojowi członków spółdzielni (w tym podnoszeniu kompetencji i poczucia ich własnej wartości). Badani podkreślali, że samo założenie spółdzielni socjalnej, przy otrzymaniu dotacji jest stosunkowo proste. Znacznie trudniejsze jest dalsze jej funkcjonowanie.
2. Dużym czynnikiem ryzyka są sami członkowie spółdzielni, spośród których nie wszyscy są gotowi na trud związany z funkcjonowaniem spółdzielni po otrzymaniu dotacji. Niektórzy badani postulowali także potrzebę audytu wspieranych spółdzielni socjalnych (wysłuchania opinii różnych jej członków), gdyż znają przypadki różnych patologicznych działań wewnątrz spółdzielni.
3. Jako najbardziej przydatne formy wsparcia oceniono usługi (prawne, księgowo, marketingowe), dotacje oraz wsparcie pomostowe. Jako również bardzo przydatne, choć nieco mniej, oceniono szkolenia, doradztwo oraz promocję. Przy czym nieco niższa ocena tych ostatnich form wynikała z krytycznych uwag dotyczących tego, w jaki sposób formy te są niekiedy realizowane.
4. Szkolenia, zdaniem badanych, dość często są realizowane przez osoby nie posiadające wystarczającego doświadczenia. Badani powoływali się także na sytuacje, w których od osób szkolących otrzymywali sprzeczne informacje.

5. Podkreślano, że promocja powinna dotyczyć produktów i usług (być ukierunkowana sprzedażowo) a nie ogólnej idei ekonomii społecznej. Działania promocyjne powinny być ukierunkowane na potencjalnych klientów (w tym JST).
6. Niższa ocena przydatności doradztwa wynikała z kolei z faktu, że część organizacji nie odczuwa potrzeby korzystania z niego.
7. Podobnie jak w przypadku innych form wsparcia, w przypadku dotacji i wsparcia pomostowego podkreślano wagę dostępności informacji na temat wsparcia i przewidywalności terminów jego przyznawania.
8. Część badanych podkreślała potrzebę wsparcia dotacjami także w dalszym okresie funkcjonowania organizacji (nie tylko przy jej zakładaniu). Z kolei inni zwracali uwagę na zagrożenie uzależnieniem od dotacji. W kwestii tej, jak w soczewce, odzwierciedlają się różne wizje badanych na temat tego czym jest spółdzielnia socjalna. Dla niektórych to zwykłe przedsiębiorstwo i postulat traktowania spółdzielni specjalnych na specjalnych warunkach wynika z postaw roszczeniowych. Inni z kolei podkreślali, że dużo trudniej prowadzić spółdzielnię niż inne przedsiębiorstwo i państwo obiecuje wsparcia spółdzielniom socjalnym ze względu na realizowane przez nie cele społeczne - dlatego też nie można traktować spółdzielni jak przedsiębiorstwa, a wsparcie jest potrzebne.
9. Idealny punkt wsparcia powinien znajdować się stosunkowo blisko siedziby spółdzielni i posiadać kompleksową ofertę. Obecnie funkcjonująca sieć wsparcia wydaje się być wystarczająca. Badani podkreślili potrzebę większego dostępu do informacji; w trakcie spotkania zaczęli wymieniać informacje gdzie można starać się o różne formy pomocy.
10. Ważnym wynikiem badania jest także fakt, że badani potrzebują większej wymiany informacji na temat istniejących form wsparcia i wymiany doświadczeń. Z własnej inicjatywy badani postanowili założyć forum internetowe, za pomocą którego będą się komunikować.

PRZEDSTAWICIELE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH KORZYSTAJĄCYCH ZE WSPARCIA W RAMACH PODDZIAŁANIA 7.2.2 PO KL

1. Różne formy wsparcia organizacji pozarządowych mają, zdaniem badanych, służyć rozwojowi tych organizacji, czyli zatrudnianiu pracowników, profesjonalizacji działań, rozwojowi działalności ekonomicznej (rozwój kapitału, baza infrastrukturalna), a także przyjaznemu klimatowi dla funkcjonowania organizacji.
2. Badani jako najbardziej użyteczne formy wsparcia ocenili usługi (prawne, księgowo, marketingowe), doradztwo i promocję. Nieco gorzej ocenione zostały szkolenia. Ta nieco niższa ocena wynikała z tego, że niektóre oferowane szkolenia nie miały odpowiednio wysokiej jakości: podawane w ich trakcie informacje były sprzeczne, adresowano szkolenia do niewłaściwych grup docelowych, brakuje szkoleń specjalistycznych, dla osób mających już doświadczenie w prowadzeniu podmiotów ekonomii społecznej. Zaproponowano wsparcie osób mających doświadczenie w prowadzeniu podmiotów ekonomii społecznej formami szkoleniowymi, które mogłyby być wykorzystane na rynku usług szkoleniowych.
3. Komentując kolejną formę wsparcia – promocję – przedstawiciele organizacji pozarządowych zwracali uwagę, że zdarza się, iż promuje się podmioty ekonomii społecznej wśród samych podmiotów. Podkreślano potrzebę wyjścia z promocją „na zewnątrz”, do potencjalnych klientów produktów i usług tychże podmiotów.
4. Badani postulowali rozszerzenie wsparcia dotacyjnego na inne niż spółdzielnie socjalne podmioty ekonomii społecznej. Podkreślali, że trwałość tej formy wsparcia może być niewielka, gdyż po ustaniu wsparcia spora część spółdzielni może upaść.
5. Podkreślając wagę usług, przedstawiciele badanych organizacji zwracali uwagę, że usługi księgowe są potrzebne przede wszystkim młodym organizacjom. W dłuższej perspektywie organizacje muszą korzystać z własnych księgowych. Z kolei usługi prawne i marketingowe przydatne są także tym istniejącym dłużej.

6. Badani postulowali dodatkową formę wsparcia: coaching/mentoring ze strony doświadczonych przedsiębiorców.
7. Z punktu widzenia przedstawicieli organizacji pozarządowych biorących udział w spotkaniu, idealny punkt wsparcia powinien przede wszystkim posiadać kompleksową, wysokiej jakości, ofertę wsparcia. Tak aby mogła wspierać różnorodne organizacje.
8. Wśród barier utrudniających samofinansowanie się podmiotów ekonomii społecznej wyróżniono: zbytne poleganie na dotacjach, brak kapitału początkowego do prowadzenia działalności gospodarczej oraz deficyt umiejętności przedsiębiorczych.
9. Wśród czynników zwiększających trwałość efektów wsparcia badani wymieniali: poprawę efektywności wsparcia dotacyjnego i zwiększenie stopnia samofinansowania oraz nawiązywanie współpracy pomiędzy podmiotami ekonomii społecznej.

KOORDYNATORZY I PRACOWNICY MERYTORYCZNI W PROJEKTACH REALIZOWANYCH W RAMACH PODDZIAŁANIA 7.2.2 PO KL

1. Różne formy wsparcia spółdzielni socjalnych powinny, zdaniem badanych, prowadzić do ich trwania także w momencie, gdy wsparcie wygaśnie.
2. Kolejnym ważnym efektem wsparcia powinno być kreowanie popytu na ich usługi (w tym świadomość wśród przedstawicieli JST nt. potencjału współpracy z nimi). Same usługi i produkty powinny być natomiast wyższej niż do tej pory jakości.
3. Wspieranie organizacji pozarządowych powinno z kolei pomagać im skuteczniej realizować zakładane przez nie cele.
4. Tak, jak w przypadku innych badanych, przedstawiciele projektów realizowanych w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL:
  - a) ocenili wszystkie formy wsparcia jako przydatne oraz
  - b) uznali szkolenia za stosunkowo mniej przydatne niż inne formy wsparcia (przy czym różnica w ocenach nie była zbyt duża). Szkolenia są postrzegane jako przydatna forma wsparcia przed założeniem podmiotu ES lub na początku jego funkcjonowania. Później potrzebne jest wsparcie „szyte na miarę”: pewien zindywidualizowany mix doradztwa i usług. Badani postulowali jednocześnie wprowadzenie specjalistycznych szkoleń dla dłużej funkcjonujących organizacji. Podkreślano wagę właściwie przeprowadzonej diagnozy potrzeb szkoleniowych, właściwego opisu efektów szkolenia i grupy docelowej, rekrutacji a także ewaluacji efektów szkolenia.
5. Promocja ES zdaniem badanych powinna być ukierunkowana na JST i przedsiębiorców.
6. Zdaniem badanych przedstawicieli ośrodków wsparcia system dotacji dla spółdzielni socjalnych nie funkcjonuje w sposób optymalny. Zbyt mocne ukierunkowanie wsparcia na ilość powstających spółdzielni socjalnych sprawia, że zagrożone są skuteczność i trwałość interwencji. W opinii badanych, do zakładania spółdzielni socjalnych nakłaniane są niekiedy osoby, które się do tego nie nadają; spółdzielnie socjalne

należałoby wspierać dłużej niż ma to miejsce obecnie (na zasadzie powolnego wygaszania wsparcia). Postulowano także bardzo pogłębioną analizę wniosków o dotacje.

7. Uczestnicy spotkania zgłosili postulat wprowadzenia funkcji przedstawiciela handlowego, który wspierałby kreowanie popytu na produkty i usługi organizacji.
8. Zapytani o preferencje wobec podziału środków na różne formy wsparcia, badani najwięcej środków przeznaczyci na doradztwo, dotacje (przy założeniu, że zostaną one rozszerzone na inne podmioty) oraz usługi. Na szkolenia, wsparcie pomostowe oraz promocję powinno, zdaniem badanych, być przeznaczonych mniej funduszy.
9. Wg badanych najlepiej będzie jeśli jedna organizacja w regionie będzie przyznawała dotacje. Niezbędna jest jednak jej ścisła współpraca z pozostałymi ośrodkami wsparcia. Samo zapotrzebowanie na wsparcie oceniane jest jako wysokie, jednak należy uwzględnić opisane powyżej zastrzeżenia.
10. Postulowano uwzględnienie następujących kryteriów do oceny wniosków o dofinansowanie podmiotów ubiegających się o wsparcie w ramach Poddziałania 7.2.2 PO KL: sposób ewaluacji projektu, doświadczenie w realizacji podobnych projektów (i efekty tychże projektów), oparcie się we wniosku na przeprowadzonej diagnozie.
11. Wśród działań, które będą wpływały pozytywnie na trwałość wsparcia zwracano uwagę na: standaryzację usług Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, angażowanie JST, zachęcanie byłych beneficjentów do świadczenia usług szkoleniowych czy doradczych na zasadzie wzajemności, poprawę wymiany informacji i lepszą koordynację Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej.

Opracowanie: dr Seweryn Krupnik

ZAŁĄCZNIKI

SCENARIUSZ DO FGI PRZEDSTAWICIELE SPÓŁDZIELNI SOCJALNYCH

1. Wstęp	
<p>Powitanie uczestników spotkania</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przedstawienie się i krótka informacja na temat celu badania: celem badania jest poznanie opinii na temat skuteczności różnych form wsparcia dla spółdzielni socjalnych; a także uzyskanie rekomendacji dla Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w zakresie rozłożenia akcentów stosowania różnych form wsparcia; ▪ Zapewnienie o anonimowości i poinformowanie o tym, że spotkanie jest nagrywane w celach badawczych; ▪ Poinformowanie, o tym, że każda wypowiedź jest ważna, prośba o nie krytykowanie wypowiedzi innych osób i swobodne wyrażanie myśli; ▪ Prośba o przedstawienie się.	10 min
2. Wizja idealna stanu spółdzielni socjalnych	
<ul style="list-style-type: none"> • Będziemy dzisiaj rozmawiać o różnych formach wsparcia dla spółdzielni socjalnych. Ale zastanówmy się najpierw wspólnie, czemu mają one służyć. Jak Państwo sądzą, jakie powinny być efekty tych działań:<ul style="list-style-type: none"> ○ Dla istniejących spółdzielni socjalnych? ○ Dla powstających spółdzielni socjalnych/osób, organizacji które chciałyby założyć spółdzielnię socjalną? ○ A jakie powinny być efekty z punktu widzenia pojedynczych osób bezrobotnych, które mają tworzyć spółdzielnię socjalną? <p><i>/zapisywać efekty na flipczarcie/</i></p>	15 min/ <u>25 min</u>

3. Ocena przydatności różnych form wsparcia

Na kartkach, które Państwu rozdaję, znajdują się różne formy wsparcia, które mogą otrzymać spółdzielnie socjalne

- a. usługi prawne, księgowo, marketingowe;
- b. szkolenia;
- c. doradztwo;
- d. promocja działalności spółdzielni socjalnych;
- e. dotacje;
- f. wsparcie pomostowe.

- Na początku chciałbym skorzystać z Państwa obserwacji i doświadczeń. Dlatego chciałbym Państwa poprosić o ocenę różnych form wsparcia, o których przed chwilą mówiliśmy. Dla każdej z nich proszę wpisać ocenę w skali szkolnej od 1 do 6, gdzie 1 oznacza, że dana forma wsparcia jest zdecydowanie nieprzydatna z punktu widzenia Państwa organizacji a 6 oznacza, że dana forma jest zdecydowanie przydatna. Przez przydatność rozumiemy stopień w jakim dana forma wsparcia prowadzi do efektów, o których mówiliśmy wcześniej.
- Porozmawiajmy na chwilę o Państwa ocenach...
- Od czego zależy skuteczność tych różnych form wsparcia?
  - Jak Państwo sądzicie, jak to wygląda w przypadku wsparcia dotacyjnego?
- A co należałoby zmienić w tych formach wsparcia by były bardziej skuteczne?
  - Rozmawialiśmy do tej pory o różnych formach wsparcia, ale chciałbym, żebyście Państwo na chwilę zapomnieli o nich i zastanowili się czy możliwe są jakieś inne formy wsparcia, o których nie mówiliśmy, a które skuteczniej prowadziłyby do efektów, o których mówiliśmy na początku?

30 min/
55 min,

4. Wizja idealnego punktu wspierania spółdzielni socjalnych	
<p>Oprócz samej formy wsparcia ważna jest instytucja, która tego wsparcia udziela. Chciałem teraz porozmawiać z Państwem o takim idealnym, z Państwa punktu widzenia, punkcie wsparcia. Wyobraźcie sobie Państwo, że udajecie się do takiego punktu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jakie są jego cechy? • Jaka jest jego oferta? Jakie formy wsparcia oferuje? <i>/domyślnie pytanie o kompleksowość/</i> • Jakie cechy mają jego pracownicy? • Jaki jest najlepszy sposób kontaktu z nimi? • Gdzie takie punkty powinny być ulokowane? <ul style="list-style-type: none"> ○ Ile takich punktów wsparcia w województwie jest potrzebne? ○ Czy jest ich obecnie za dużo? Za mało? 	<p>20 min/ <u>1 h</u> <u>15 min,</u></p>
5. Zakończenie	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czy chcielibyście Państwo coś dodać do naszej rozmowy? ▪ Podziękowanie za spędzony czas i zapewnie o anonimowości. 	

Różne formy wsparcia spółdzielni socjalnych w Małopolsce

Forma wsparcia	Ocena w skali od 1 (zdecydowanie nieprzydatne) do 6 (zdecydowanie przydatne)
a. usługi prawne, księgowe, marketingowe	
b. szkolenia	
c. doradztwo	
d. promocja działalności spółdzielni socjalnych	
e. dotacje	
f. wsparcie pomostowe	

**SCENARIUSZ DO FGI
PRZEDSTAWICIELE ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
i INNYCH PODMIOTÓW EKONOMII SPOŁECZNEJ**

1. Wstęp	
<p>Powitanie uczestników spotkania</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przedstawienie się i krótka informacja na temat celu badania: celem badania jest poznanie opinii na temat przydatności różnych form wsparcia dla organizacji pozarządowych i innych podmiotów ekonomii społecznej; a także uzyskanie rekomendacji dla Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w zakresie rozłożenia akcentów stosowania różnych form wsparcia; ▪ Zapewnienie o anonimowości i poinformowanie o tym, że spotkanie jest nagrywane w celach badawczych; ▪ Poinformowanie, o tym, że każda wypowiedź jest ważna, prośba o nie krytykowanie wypowiedzi innych osób i swobodne wyrażanie myśli; ▪ Prośba o przedstawienie się i opowiedzenie w kilku zdaniach o swoich projektach. 	10 min
2. Wizja idealna stanu podmiotów ekonomii społecznej	
<ul style="list-style-type: none"> • Będziemy dzisiaj rozmawiać o różnych formach wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej. Ale zastanówmy się najpierw wspólnie, czemu mają one służyć. Jak Państwo sądzą, jakie powinny być efekty tych działań: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dla istniejących PES? ○ Dla powstających PES /osób, organizacji które chciałyby założyć PES? ○ A jakie powinny być efekty z punktu widzenia pojedynczych osób, które mają być objęte docelowym wsparciem PES? <p><i>/zapisywać efekty na flipczarcie/</i></p>	15 min/ <u>25 min</u> ,

3. Ocena przydatności różnych form wsparcia

Na kartkach, które Państwu rozdaję, znajdują się różne formy wsparcia, które mogą otrzymać organizacje pozarządowe i inne podmioty ekonomii:

- a. usługi prawne, księgowość, marketingowe;
- b. szkolenia;
- c. doradztwo;
- d. promocja podmiotów ekonomii społecznej.

- Na początku chciałbym skorzystać z Państwa obserwacji i doświadczeń. Dlatego chciałbym Państwa poprosić o ocenę różnych form wsparcia, o których przed chwilą mówiliśmy. Dla każdej z nich proszę wpisać ocenę w skali szkolnej od 1 do 6, gdzie 1 oznacza, że dana forma wsparcia nie jest przydatna z punktu widzenia Państwa organizacji a 6 oznacza, że dana forma jest zdecydowanie przydatna. Przez przydatność rozumiemy stopień w jakim dana forma wsparcia prowadzi do efektów, o których rozmawialiśmy na początku.
- Porozmawiajmy na chwilę o Państwa ocenach...
- Od czego zależy skuteczność tych różnych form wsparcia?
  - Jak to wygląda w przypadku wsparcia dotacyjnego?
- Jakie inne czynniki sprawiają, że niektóre formy wsparcia nie są skuteczne (unikamy omawiania kwestii formalnych, biurokracji)?
- A co należałoby zmienić w tych formach wsparcia by były bardziej skuteczne?
- Rozmawialiśmy do tej pory o różnych formach wsparcia, ale chciałbym, żebyście Państwo na chwilę zapomnieli o nich i zastanowili się czy możliwe są jakieś inne formy wsparcia, o których nie mówiliśmy, a które skuteczniej prowadziłyby do efektów, o których mówiliśmy na początku?

20 min/
45 min,

4. Wizja idealnego punktu wspierania podmiotów ekonomii społecznej

Oprócz samej formy wsparcia ważna jest instytucja, która tego wsparcia udziela. Chciałem teraz porozmawiać z Państwem o takim idealnym, z Państwa punktu widzenia, punkcie wsparcia. Wyobraźcie sobie Państwo, że udajecie się do takiego punktu.

- Jakie są jego cechy?
- Jaka jest jego oferta? Jakie formy wsparcia oferuje?
- Jakie cechy mają jego pracownicy?
- Jaki jest najlepszy sposób kontaktu z nimi?

20 min/
1 h 5 min,

<ul style="list-style-type: none"> • Gdzie takie punkty powinny być ulokowane? ○ Ile takich punktów wsparcia w województwie jest potrzebne? 	
5. System wsparcia ekonomii społecznej w Małopolsce	
<p>Teraz chciałbym zadać kilka pytań w perspektywie okresu po POKL tzn. momentu, w którym skończy się dofinansowanie ekonomii społecznej z tego Programu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwo sądzą, na podstawie własnych obserwacji i doświadczeń, jakie są główne czynniki utrudniające większe samofinansowanie się/ekonomizowanie się organizacji pozarządowych i PES? • W jaki sposób mogłyby one być przewyżnione w ramach projektów 7.2.2 POKL? • W jaki sposób te bariery powinny być przewyżnione po ustaniu finansowania z PO KL? <ul style="list-style-type: none"> ○ Jakie wsparcie merytoryczne? ○ Jakie wsparcie finansowe? 	20 min/ <u>1h 25 min</u>
6. Zakończenie	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czy chcielibyście Państwo coś dodać do naszej rozmowy? ▪ Podziękowanie za spędzony czas i zapewne o anonimowości. 	

Różne formy wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w Małopolsce

Forma wsparcia	Ocena w skali od 1 (zdecydowanie nieprzydatne) do 6 (zdecydowanie przydatne)
a. usługi prawne, księgowe, marketingowe	
b. szkolenia	
c. doradztwo	
d. promocja podmiotów ekonomii społecznej	

**SCENARIUSZ DO FGI
 KOORDYNATORZY I PRACOWNICY MERYTORYCZNI
 W PROJEKTACH REALIZOWANYCH W RAMACH PODDZIAŁANIA 7.2.2 PO
 KL**

1. Wstęp	
<p>Powitanie uczestników spotkania</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Przedstawienie się i krótka informacja na temat celu badania: celem badania jest poznanie opinii na temat skuteczności różnych form wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej; a także uzyskanie rekomendacji dla Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego w zakresie rozłożenia akcentów stosowania różnych form wsparcia; ▪ Zapewnienie o anonimowości i poinformowanie o tym, że spotkanie jest nagrywane w celach badawczych; ▪ Poinformowanie, o tym, że każda wypowiedź jest ważna, prośba o nie krytykowanie wypowiedzi innych osób i swobodne wyrażanie myśli; ▪ Prośba o przedstawienie się. 	10 min
2. Wizja idealna stanu podmiotów ekonomii społecznej	
<ul style="list-style-type: none"> • Będziemy dzisiaj rozmawiać o różnych formach wsparcia dla podmiotów ekonomii społecznej. Ale zastanówmy się najpierw wspólnie, czemu mają one służyć. Jak Państwo sądzą, jakie powinny być efekty tych działań: <ul style="list-style-type: none"> ○ Dla istniejących spółdzielni socjalnych? ○ Dla powstających spółdzielni socjalnych/osób, organizacji które chciałyby założyć spółdzielnię socjalną? ○ Dla organizacji pozarządowych? ○ Dla innych podmiotów ekonomii społecznej? ○ A jakie powinny być efekty z punktu widzenia pojedynczych osób, które mają być objęte docelowym wsparciem w ramach ekonomii społecznej? <p style="text-align: center;"><i>/zapisywać efekty na flipczarcie/</i></p>	15 min/ <u>25 min,</u>

3. Ocena skuteczności różnych form wsparcia

Na kartkach, które Państwu rozdałem, znajdują się różne formy wsparcia podmiotów ekonomii społecznej w Małopolsce.

- a. wsparcie dla osób fizycznych (doradztwo i szkolenia, środki finansowe na założenie spółdzielni socjalnej, wsparcie pomostowe);
- b. wsparcie dla spółdzielni socjalnych (doradztwo i szkolenia, środki finansowe/dotacje, wsparcie pomostowe);
- c. wsparcie dla utworzenia lub funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej (usługi, szkolenia, doradztwo, promocja).

- Na początku chciałbym skorzystać z Państwa wiedzy eksperckiej - Państwa obserwacji i doświadczeń. Dlatego chciałbym Państwa poprosić o ocenę różnych form wsparcia, o których przed chwilą mówiliśmy. Dla każdej z nich proszę wpisać ocenę w skali szkolnej od 1 do 6, gdzie 1 oznacza, że dana forma wsparcia jest zdecydowanie nieskuteczna a 6 oznacza, że dana forma jest zdecydowanie skuteczna. Przez skuteczność rozumiemy stopień w jakim dana forma wsparcia prowadzi do omawianych przez nas wcześniej efektów.
- Porozmawiajmy na chwilę o Państwa ocenach...
- Od czego zależy skuteczność tych różnych form wsparcia?
  - Jak Państwo sądzicie, jak to wygląda w przypadku wsparcia dotacyjnego?
  - A od czego zależy skuteczność form wsparcia powstawania i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej?
- Jakie inne czynniki sprawiają, że niektóre formy wsparcia nie są skuteczne (unikamy omawiania kwestii formalnych, biurokracji)?
  - A co obniża skuteczność różnych form wspierania powstawania podmiotów ekonomii społecznej (*podzielić na: spółdzielnie, NGOs, CISy i ZAZy*)?
  - A co obniża skuteczność różnych form wspierania istniejących podmiotów ekonomii społecznej (*podzielić na: spółdzielnie, NGOs, CISy i ZAZy*)?
  - A co obniża skuteczność wsparcia dotacyjnego?
- A co należałoby zmienić w tych formach wsparcia by były bardziej skuteczne?
- Rozmawialiśmy do tej pory o różnych formach wsparcia, ale chciałbym, żebyście Państwo na chwilę zapomnieli o nich i zastanowili się czy możliwe są jakieś inne formy wsparcia, o których nie mówiliśmy, a które

25 min/
50 min,

skuteczniej prowadziłyby do efektów, o których mówiliśmy na początku?	
4. Preferencje odnośnie podziału funduszy na różne formy wsparcia	
<p>Mówiliśmy o Państwa doświadczeniach związanych z różnymi formami wsparcia i ich skutecznością. A gdybyście Państwo mogli rozdysponować 100 tys. zł pomiędzy tymi formami wsparcia, to jak byście je podzielili kierując się dążeniem do rozwoju ekonomii społecznej w Małopolsce? Proszę o zapisanie kwot na kartce.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Porozmawiajmy o tym, jak podzieliliście Państwo pieniądze... • Co sprawia, że dana forma wsparcia otrzymała więcej pieniędzy? • Co sprawia, że dana forma wsparcia otrzymała mniej pieniędzy? 	15 min/ <u>1 h 5 min,</u>
5. System wsparcia ekonomii społecznej w Małopolsce	
Chciałbym teraz porozmawiać z Państwem o kilku przekrojowych zagadnieniach dotyczących wsparcia podmiotów ekonomii społecznej.	
<ul style="list-style-type: none"> • Jak Państwa zdaniem powinien wyglądać system przyznawania wsparcia finansowego dla spółdzielni socjalnych w Małopolsce (dotacje i wsparcie pomostowe)? <ul style="list-style-type: none"> ○ Ile ośrodków powinno przyznawać wsparcie? ○ Czy Państwa ośrodki chciałyby udzielać takiego wsparcia? ○ Jak powinna wyglądać współpraca pomiędzy jednostkami szkolącymi i udzielającymi wsparcia finansowego? ○ Co w tej współpracy jest ważne z punktu widzenia Państwa organizacji? ○ A gdybyście mieli Państwo możliwość udzielania wsparcia dotacyjnego, jak oceniacie Państwo zainteresowanie nim? • Jakie powinny być postawione wymagania wobec projektodawców różnych form wsparcia (w zakresie doświadczenia lub efektów dotychczasowej działalności)? • Jakie kryteria można zaproponować dla przyszłych projektów w konkursie dla projektów 7.2.2. POKL? <ul style="list-style-type: none"> ○ Które z nich powinny mieć charakter obligatoryjny? ○ Jakie cechy projektów powinny być punktowane? • W jaki sposób można zagwarantować trwałość ośrodków wsparcia ES po ustaniu finansowania z POKL 7.2.2 (przepisy, mechanizmy finansowe wspierania działalności, standardy funkcjonowania, itp.) 	30 min/ <u>1h 35 min,</u>
6. Zakończenie	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Czy chcielibyście Państwo coś dodać do naszej rozmowy? 	

- Podziękowanie za spędzony czas i zapewnienie o anonimowości.

Ocena przydatności różnych form wsparcia

Forma wsparcia	Ocena w skali od 1 (zdecydowanie nieprzydatne) do 6 (zdecydowanie przydatne)
<i>wsparcie dla osób fizycznych</i>	
a. doradztwo	
b. szkolenia	
c. dotacje (środki finansowe na założenie i/lub przystąpienie osoby fizycznej do spółdzielni socjalnej)	
d. wsparcie pomostowe	
<i>wsparcie dla spółdzielni socjalnych</i>	
a. doradztwo	
b. szkolenia	
c. dotacje (środki finansowe na założenie i/lub przystąpienie osoby fizycznej do spółdzielni socjalnej)	
d. wsparcie pomostowe	
<i>wsparcie dla utworzenia lub funkcjonowania innych niż spółdzielnie podmiotów ekonomii społecznej</i>	
a. usługi prawne, księgowe, marketingowe	
b. doradztwo	
c. szkolenia	
d. wsparcie promocyjne	

Preferencje wobec nakładu finansowanego na różne formy wsparcia

Proszę o rozdzielenie 100 tys. zł pomiędzy różne formy wsparcia.

Forma wsparcia	Przyznana kwota
<i>wsparcie dla osób fizycznych</i>	
a. doradztwo	
b. szkolenia	
c. dotacje (środki finansowe na założenie i/lub przystąpienie osoby fizycznej do spółdzielni socjalnej)	
d. wsparcie pomostowe	
<i>wsparcie dla spółdzielni socjalnych</i>	
a. doradztwo	
b. szkolenia	
c. dotacje (środki finansowe na założenie i/lub przystąpienie osoby fizycznej do spółdzielni socjalnej)	
d. wsparcie pomostowe	
<i>wsparcie dla utworzenia lub funkcjonowania innych niż spółdzielnie podmiotów ekonomii społecznej</i>	
a. usługi prawne, księgowość, marketingowe	
b. doradztwo	
c. szkolenia	
d. wsparcie promocyjne	

Razem: 100 tys zł.